

СТАНОВИЩЕ

**от проф. д.ю.н. Малина Николова Новкиришка – Стоянова,
Юридически факултет, ПУ „Паисий Хилендарски“,
член на научно жури (Заповед на ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“
№ РД--22-1349./11.06.2025 г.)**

**ОТНОСНО: Конкурс за заемане на академичната длъжност
„доцент“ по: Област на висше образование: 3. Социални,
стопански и правни науки; Професионално направление:
3.6 Право (История на държавата и правото), обявен в бр. 31
от 11.04.2025 г.**

Конкурсът за заемане на академичната длъжност „доцент“ по ПН 3.6 Право (История на държавата и правото) се провежда в съответствие с изискванията на Закона за развитието на академичния състав в РБ (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за развитието на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски“. Единствен участник в конкурса е гл. ас. д-р Десислава Василева Стоянкова, който е представил необходимите документи и публикации във връзка с работата на научното жури.

I. Данни за кандидата

Гл. ас. д-р Десислава Стоянкова придобива магистърска степен по право в ПУ „Паисий Хилендарски през 2004 г., и бакалавърска степен по български език и история в ПУ „Паисий Хилендарски през 2002 г. Последователно заема академичните длъжности „асистент“ (2013), и „главен асистент“ (2020) по дисциплината „История на българската държавата и правото“ в катедра „Теория и история на правото“ към Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“. През 2015 г. кандидатът в конкурса успешно защитава дисертационен труд на тема „Разложки правен паметник от XIX век“ (*Стоянкова, Д. „Разложки правен паметник от XIX век“. Пловдив, УИ "Паисий Хилендарски", 2024, ISBN 978-619-202-933-3, с. 317*) и придобива образователната и научна степен право в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, ПН 3.6 Право, докторска програма „История на държавата и правото“.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

2.1. Оценка на учебно-педагогическа дейност и подготовка на кандидата

Целият професионален и творчески път на гл. ас. д-р Десислава Стоянкова е посветен на историята на държавата и правото, в областта на която е обявен конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Тя е водила упражнения по История на българската държава и право в периода 2015 – 2017. Подготвила е самостоятелен курс по “Правна реторика“ (2017/2018 учебна година), “Правен режим на вероизповеданията“ (2020/2021 учебна година) и по “Църковно право“ (2021/2022 учебна година), Чела е лекции по „История на българската държава и право“ (2020/2021 учебна година до момента) заедно с титуляра на дисциплината доц. Петя Неделева. Подпомагала е работата ѝ като научен ръководител на докторанти по дисциплината и със студенти, проявяващи интерес към историята на българската държава и право. Подготвила е материалите за всички акредитационни процедури по дисциплината до момента.

При провежданите анонимните анкети със студентите гл. ас. д-р Десислава Стоянкова е получавала винаги висока оценка за преподавателските си качества и научна подготовка.

2.2. Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

В рамките на конкурсната процедура гл. ас. д-р Десислава Стоянкова е представила за оценка от членовете на научното жури монографичен труд на тема „Държавни органи в българските конституции – Народно събрание, Министерски съвет, държавен глава - 1879 – 1991 г. Правно-исторически анализ“, издаден от Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2025 г., ISBN 978-619-281-046-7, с.420).

Наред с него са представени за конкурса и три статии:

- „Народното събрание в българските конституции“ – в : Сборник „30 години ЮФ на УНСС – приемник на вековна традиция в развитието на правната наука и практика“, С., Издателски комплекс – УНСС, 2022 г. , ISBN 978-619-232-651, с. 108-125),

- „Относно Закона за задълженията и договорите от 1892 г.“ – в: Сборник „70 години Закон за задълженията и договорите“, Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2022 г. , ISBN 978-619-226-224-2, стр. 54-66)

- „Обществено-политически фактори при приемане на Конституцията на Република България“ – в: сп. Studia Iuris, бр. 2, 2021 г., ISSN 2367-5314, стр. 90-98.

Оценка на представените научни трудове

Публикуваната **монография** на тема „Държавни органи в българските конституции – Народно събрание, Министерски съвет, държавен глава - 1879 – 1991 г. Правно-исторически анализ“ е представена като хабилитационен труд и в обем от 420 страници. Монографията обхваща времето от 1879 до 1991 година, който представлява уникален исторически отрязък в българската държавна традиция, характеризиращ се с радикални политически трансформации и конституционни промени. Този период включва четири различни конституционни режима – от либералната Търновска конституция от 1879 година, през социалистическите конституции от 1947 и 1971 година, до демократичната Конституция от 1991 година. Авторката счита, че анализът на историческото развитие на държавните органи предоставя ценни уроци за настоящето и бъдещето, като разкрива както успешните модели на институционално функциониране, така и проблемните области, които са изисквали корекции и реформи. Монографията представя цялостно и систематично изследване на развитието на основните държавни органи в българските конституции за периода от 1879 до 1991 година. Използван е интересен подход за хронологично проследяване поотделно за всеки от държавните органи и извеждане на специфичните тенденции в развитието им.

В статията „Народното събрание в българските конституции“ е проследена еволюцията на институцията Народно събрание в основните конституционни актове на българската държава – от Търновската конституция от 1879 г. до действащата Конституция от 1991 г. Изследването прилага историко-правен и сравнителноправен подход, който

позволява да се очертаят както линиите на приемственост, така и съществените разлики в статута, функциите и политическата роля на парламента в различни държавнополитически системи.

Статията „Относно Закона за задълженията и договорите от 1892 г.“ представя в общ план Закона за задълженията и договорите от 1892 г. като първи цялостен кодификационен акт в областта на облигационното право в Следосвобожденска България. Чрез прилагането на исторически метод и съпоставка с развитието на сродни институти в чуждестранни правни системи се подчертава систематичният характер на закона, както и влиянието на правни модели, в частност на италианския Граждански кодекс от 1865 г. Изследването проследява мястото на ЗЗД от 1892 г. в изграждането на българската частноправна традиция.

В статията „Обществено-политически фактори при приемане на Конституцията на Република България“ изследването допринася към разширяването на научното разбиране за общественено-политическите условия, предопределили създаването на Конституцията на Република България от 1991 г.. Особено внимание е отделено на ролята на Седмото Велико народно събрание като учредителен орган, чиято дейност се разглежда не само юридически, но и като израз на демократичен политически диалог. Конституцията от 1991 г. е интерпретирана като израз на обществен договор и акт на легитимация на новия демократичен ред, като паралелно се подчертават механизмите за разделение на властите и гарантиране на основните права и свободи.

Научните приноси на кандидата в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ по История на държавата и правото д-р Десислава Стоянкова могат да бъдат представени в следните основни групи:

- 1) Приноси, свързани към българската правна историография чрез предоставянето на цялостен анализ на развитието на основните държавни органи за периода от 1879 до 1991 година.;
- 2) Теоретическа значимост на разработването на оригинален методологически подход към анализа на конституционната еволюция, който съчетава елементи от правната история, сравнителното право и политическата наука;
- 3) Систематизация и анализ на богат архивен материал, който до момента не е бил предмет на цялостно изследване;

- 4) Сравнителен анализ между различните конституционни периоди и проследяване на формалните промени в правомощията и функциите на държавните органи и на тенденциите в развитието на българската държавност.
- 5) Систематизация и анализ на историческия опит с изводи във връзка със съвременното развитие на институциите.

3. Критични забележки и препоръки

Представените за конкурса съчинения представят един задълбочен млад учен, отдаден на изследваната и преподаваната дисциплина. В нея обаче в последните години няма много нови изследвания, а несъмнено се появяват актуални теми, които да открият своите исторически първообрази. Реформирането на учебната програма и разширяването на дисциплината извън пределите на историята на българската държава и право дава несъмнено нови възможности кандидатът да докаже своя научен потенциал. Наред с това може да се препоръча и по- интензивна работа за създаването на дидактични материали по дисциплината „История на държавата и правото“, за която все още няма нов и съответен учебник на български език

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени на конкурса, отговарят на условията, предвидени в ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на ПУ „Паисий Хилендарски“, за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Представените научни трудове от гл. ас. д-р Десислава Василева Стоянкова съдържат безспорни научни приноси в областта на историята на държавата и правото. Научната и преподавателската квалификация на кандидата също е в съответствие с изискванията и е предпоставка за още по- значимо развитие в бъдеще. Постигнатите от нея резултати в учебната и научно-изследователската дейност, напълно съответстват на минималните национални изисквания по ЗРАСРБ и подзаконовите нормативни актове.

Убедено формулирам ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА и предлагам на уважаемите членове на научното жури да се изготви доклад- предложение до Факултетния съвет на

Юридическия факултет за избор на гл. ас. д-р Десислава Василева Стоянкова на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ в област на висшето образование 3.6. Социални, стопански и правни науки, 3.6. Право (История на държавата и правото).

21 юли 2025 г.

Изготвил становището:

Проф. д.ю.н. Малина Новкиришка - Стоянова